

PREDSTAVLJAMO NAJZNAČAJNIJE RADOVE SA IZLOŽBE "SKULPTURA U

MEŠTROVIĆEV
 „KRALJEVIĆ
 MARKO NA
 KONJU“ (1910)
 JE MODEL
 ZA STATUU
 VISOKU PET
 METARA

BISTA KNEZA
 MIHAILA
 OBRENOVIĆA,
 (1872) RAD JE
 ITALIJANSKOG
 UMETNIKA
 ENRIKA
 PACIJA

MEDU
 NAJPRIVLAČNIJIM
 EKSPONATIMA
 NA IZLOŽBI JE
 NAPUŠTENA
 (1907), ĐORĐA
 JOVANOVIĆA

Stranci vajari srpskih vladara

MIONA KOVAČEVIĆ

Najstarije skulpture na kojima su predstavljeni Karadorde, knez Miloš i knez Mihailo dela su stranih umetnika koji su povremeno boravili u Srbiji.

U Velikoj galeriji Doma Vojske Srbije do 6. marta je otvorena izložba „Skulptura u službi istorije“ u saradnji Medija centra „Odbrana“ i Narodnog muzeja u Beogradu. Izložena su 34 dela nastala između 1877. i 1918. a autorka postavke, muzejski savetnik Vera Grujić za čitaoce „Blica“ izdvojila je najznačajnije umetnike i njihove radove.

Dolaskom kneza Aleksandra Karadorđevića na vlast (1842–1858) počelo je da se razmišlja o podizanju

spomenika njegovom ocu Karadorđu. Skulptura tog tipa bila je tek delimično poznata javnosti, a jedini primerak na otvorenom bila je „Žetelica“ na Topčideru (uvezena iz Beča 1852). Tada se još uvek polemicalo kako treba da izgleda nacionalni spomenik. Ti stavovi su se iskristalisali do 1868, kada je poginuo knez Mihailo i kada je podizanje spomenika vladaru shvaćeno kao narodna obaveza.

KNEZ MIHAILO Enriko Paci (1818–1899)

Najstarije skulpture na kojima su predstavljeni Karadorde, knez Miloš i knez Mihailo dela su stranih umetnika koji su povremeno boravili u Srbiji: Slovaka Jozefa Klemensa, Grka Joanisa Kososa i Italijana Enrika Pacija, koji je pobedio na konkursu za spomenik knezu Mihailu (danas na Trgu Republike), a autor je i njegove biste (1872) trenutno izložene u Domu

Vojske. Na izložbi se nalazi i portret vanbračnog sina kneza Mihaila, Velimira Teodorovića (1885), nemačkog umetnika Jozefa Kranea.

BISTA ĐURE HORVATOVIĆA Petar Ubavkić (1852–1910)

Najstarija skulptura jednog srpskog autora je bista generala Đure Horvatovića iz 1877. Petar Ubavkić, koji je bio na školovanju u Minhenu, vratio se u Srbiju 1876. da učestvuje u srpsko-turskom ratu i tom prilikom je upoznao Horvatovića. Od 1878. do 1892. Ubavkić se školuje i živi u Rimu, gde radi svoja najznačajnija dela: „Vuk Karadžić“, „Kraljica Natalija“, „Ciganka“...

NAPUŠTENA Đorđe Jovanović (1861–1953)

Naš najplodniji vajar i jedan od najdugovečnijih. „Kosačicu“ je napravio 1915. pod „neprijateljskim topovima“ koji su sa Bežanije tukli Beograd, a na izložbi je i skulptura njegovog sina, koji je poginuo u bitki na Marni (pošto mu je majka bila Francuskinja).

Medu najprivlačnijim eksponatima na izložbi je „Napuštena“, prvi rad koji nije bio povezan sa nekom bunom ili otporom, već prožet simbolizmom, lirskim, inimitičkim duhom, koji je Narodni muzej otkupio 1907. Reljef „Srbije“ uradio je kao predložak za vodeni znak

Kada je poginuo knez Mihailo, tada je podizanje spomenika vladaru shvaćeno kao narodna obaveza

SLUŽBI ISTORIJE”

PETAR DIMITRIJEVIĆ

NAJSTARIJA SKULPTURA JEDNOG SRPSKOG AUTORA JE BISTA GENERALA ĐURE HORVATOVIĆA IZ 1877. GODINE, UMETNIKA PETRA UBAVKIĆA

RAD „DEČAK KOJI VADI TRN” (1922) IZVAJAO JE SIMEON ROKSANDIĆ, PRVI VAJAR KOJI JE U NAŠU SKULPTURU UVEO AKT

na novčanici od 20 dinara u zlatu, koja je bila u opticaju od 1907. do 1934. godine.

DEČAK KOJI VADI TRN Simeon Roksandić (1874-1943)

Srpski vajari su u početku radili portrete znamenitih ličnosti ili alegorijske kompozicije, a s vremenom se pojavljuju dela koja nisu inspirisana istorijskom ili nacionalnom tematikom, već su prožeta duhom intimizma i lirskim osećanjima. Uvode se i novi motivi.

Roksandić je prvi vajar koji je u našu skulpturu uveo akt na delu „Rob”, kao i motive dečaka, životinja i ženskih aktova u pokretu. Povodom njegove statue „Ribara” (izložene u Domu Vojske) Jovan Dučić je napisao da ona znači prelaz naše skulpture „obučene u redengote, do lane zimske kapute i čurkove iz egipćanske ukočenosti u jonsku poeziju golog tela”. U Domu Vojske izložena je i skulptura „Dečak

koji vadi trn” (1922).

KRALJEVIĆ MARKO NA KONJU Ivan Meštrović (1883-1962)

I pre stvaranja zajedničke jugoslovenske države, umetnici poneti idejom kulturnog i političkog jedinstva južnoslovenskih naroda, često su saradivali i izlagali zajedno. Na Međunarodnoj izložbi u Rimu 1911. u Paviljonu Kraljevine Srbije dominirali su radovi hrvatskog umetnika Ivana Meštrovića, većinom fragmenti za neostvoreni Vidovdanski hram na Kosovu, čiju je idejnu osnovu predstavljala narodna epska poezija.

Na izložbi u Domu Vojske nalaze se fragmenti skulptura za Vidovdanski hram koje je Meštrović počeo da radi 1908: glava i konjanička statua Marka Kraljevića (model za originalnu statuu visoku pet metara) i torzo Banović Strahinje. ■